

Henryk Wieniawski - biografia

Urodzony 10 lipca 1835 r. Lublin

Zmarł 31 marca 1880 r. Moskwa

Polski kompozytor, skrzypek i pedagog.

Jeden z najwybitniejszych
polskich skrzypków i kompozytorów.

Dzieciństwo i młodość

Henryk Wieniawski urodził się **10 lipca 1835 roku w Lublinie**. Jego ojciec, **Tadeusz**, był lekarzem i filozofem, powstańcem listopadowym, zaś matka **Regina Wieniawska** z domu **Wolff** - córką warszawskiego lekarza. W jej rodzinnym domu rozbrzmiewała często muzyka, gdyż jeden z braci – Edward - był koncertującym pianistą i kompozytorem, na fortepianie grała także Regina.

Dom państwa Wieniawskich w Lublinie był miejscem spotkań elity kulturalnej. Odwiedzali go wybitni artyści. Tu odbywały się koncerty, spotkania literackie i dyskusje. Zaważyło to nie tylko na późniejszej drodze życiowej Henryka Wieniawskiego, ale także jego braci. Najstarszy z rodzeństwa – **Julian** został pisarzem i publicystą (pozostawił po sobie pamiętniki – cenne źródło wiadomości o rodzinie Wieniawskich), zaś młodszy bracia – bliźniacy **Józef i Aleksander** wybrali drogę pianisty i kompozytora (Józef) lub śpiewaka, a w późniejszym czasie - urzędnika (Aleksander).

Pierwszych lekcji muzyki - gry na fortepianie - udzielała swoim utalentowanym synom matka. W **1840 r.** Henryk rozpoczął naukę gry na skrzypcach u **Jana Hornziela**, uwaga na temat gry chłopca prawdopodobnie udzielał także, mieszkający na stałe we Lwowie, **Stanisław Serwaczyński**. W **1843 r.** rodzice Henryka, za namową uznanych i koncertujących skrzypków, którzy dostrzegli talent ośmiolatka, postanowili wysłać syna na dalszą edukację za granicę. Wybór padł na **Konserwatorium Paryskie**. Do stolicy Francji Henryk przybył z końcem lata 1843 r. i zamieszkał na pensji dla kształcących się w Paryżu uczniów, po raz pierwszy z dala od rodziców. W listopadzie 1843 r. został wpisany na listę uczniów konserwatorium pomimo niespełnienia kryterium minimalnego wieku, wyznaczonego na 12 lat oraz posiadania obywatelstwa francuskiego. To wszystko udało się najprawdopodobniej po wstawiennictwie wuja **Edwarda Wolffa** ówczesnie przebywającego w Paryżu, szczerzącego się bliską znajomością z Fryderykiem Chopinem. Koszty nauki chłopca pokryło stypendium carskie. Jest to wymagający czas dla Henryka, który mieszka z dala od domu i musi potwierdzić swój talent, studiując ze starszymi od siebie uczniami.

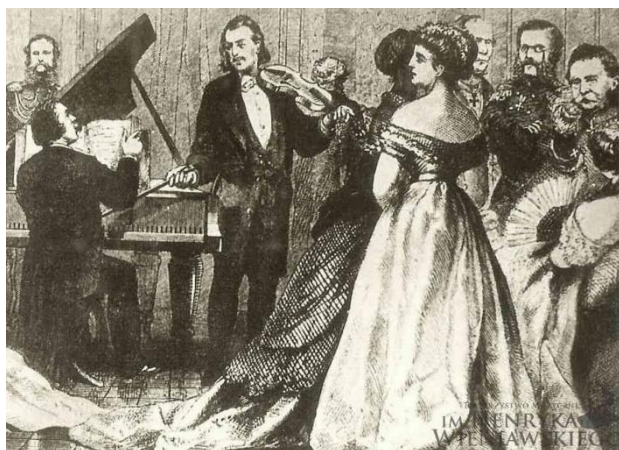
W **1844 r.**, w paryskiej **sali Erarda**, odbył się pierwszy publiczny koncert Henryka. Był udany, gdyż z końcem tego roku przeszedł on do mistrzowskiej klasy skrzypiec **Josepha Lamberta Massarta**. Jemu Henryk Wieniawski zadedykował swój utwór na skrzypce i fortepian - ***Wielki kaprys fantastyczny op. 1***. Była to jego pierwsza wydrukowana kompozycja.

W **1846 r.** Henryk Wieniawski ukończył egzaminem konkursowym ze skrzypiec naukę i jako najmłodszy uczeń w historii konserwatorium zdobył pierwszą nagrodę, złoty medal oraz otrzymał cenne skrzypce sławnego lutnika – Guarneriusa del Gesù. Ten sukces zapoczątkował kolejne koncerty Henryka, postrzeganego już jako młodego wirtuoza. Efektami swego talentu i pracy może się nareszcie dzielić z mamą i młodszym bratem Józefem, którzy przyjeżdżają do Paryża, gdyż Józef rozpoczyna naukę w klasie fortepianu Konserwatorium Paryskiego. Bracia mieszkają z mamą, a na spotkania w paryskim mieszkaniu, tak zwane „herbatki” organizowane przez Reginę Wieniawską, przychodzą najślawniejsi z polskich emigrantów – Fryderyk Chopin i Adam Mickiewicz.

Do 1848 r. Henryk Wieniawski kontynuował naukę u Massarta. Jednocześnie komponował, co ówczesnie było typowe dla wirtuozów, którzy zapewniali sobie w ten sposób repertuar koncertowy (wiele z wczesnych utworów Wieniawskiego zaginęło). Na początku 1848r. wraz z bratem Józefem i wujem Edwardem wystąpił na wspólnym koncercie,

który zebrał pochlebne recenzje i jednocześnie stanowił jego pożegnanie z Paryżem przed licznymi koncertami w Petersburgu. Wyjazd do Rosji związany był z koniecznością odwdziżenia się za stypendium otrzymane od cara – Mikołaja I.

Czas koncertowania

W lecie **1848r.** Wieniawski odbył swoje pierwsze tournée koncertowe – odwiedził m. in. Helsinki, Rygę i Wilno, gdzie spotykał się z ojcem polskiej opery, Stanisławem Moniuszką (to spotkanie zapoczątkowało przyjaźń obu artystów). Jesienią wystąpił w Warszawie, a następnie udał się do rodzinnego Lublina, gdzie także koncertował.

Kolejnym krajem, w którym koncertuje Wieniawski są Niemcy. Dzięki protekcji wybitnego polskiego skrzypka – **Karola Lipińskiego**, w **1849 r.** występuje w Dreźnie i Weimarze (tam słucha go wybitny pianista-wirtuoz i kompozytor pochodzenia węgierskiego – Franciszek Liszt), a także Berlinie i Hamburgu.

W **1849 r.** Henryk udał się ponownie do Paryża. Podobnie jak jego brat Józef (który w tym czasie zdążył ukończyć już studia pianistyczne i wokalne) podejmuje **studia teorii muzyki** w Konserwatorium Paryskim, które ukończy z wyróżnieniem już w następnym roku. Od powrotu do Paryża datuje się także wspólna działalność koncertowa obu braci.

Po ukończeniu studiów w **1850r.**, Henryk i Józef wrócili do Warszawy, gdzie kontynuowali wspólne występy.

Pierwsze wielkie tournée odbyli w Rosji. Trwało aż dwa lata (**do grudnia 1852**). Bracia odwiedzili Moskwę, Odessę, Charków, Kijów oraz szereg miast prowincjonalnych.

W pierwszej połowie **1853** roku koncertowali w Wiedniu, Krakowie i niemieckich miejscowościach uzdrowiskowych, a jesienią w Lipsku. W tym czasie Henryk miał już w dorobku pierwsze kompozycje wirtuozowskie, które wykonywał w ramach swoich

koncertów, obok klasyki muzyki skrzypcowej. Grywał wówczas także koncerty skrzypcowe **Viottiego, Mendelssohna i Lipińskiego** oraz własny **Koncert fis-moll**.

Czas do **1855 roku** to regularne występy braci Wieniawskich w Niemczech (m.in. Berlin, Wrocław, Frankfurt, Monachium, Karlsbad, Marienbad, Baden-Baden), które odniosły ogromny sukces. Wiosną **1855 roku** bracia Wieniawscy zadebiutowali w Brukseli, gdzie nawiązali trwałe kontakty z tamtejszym środowiskiem muzycznym, co zaowocowało wytyczeniem dalszych tras koncertowych w miastach belgijskich, holenderskich, duńskich i skandynawskich. Koncertowali tam dla wielotysięcznej publiczności, odbierając pochwały od władców i krytyków. Poza tym regularnie koncertowali też w Paryżu.

W połowie **1855 roku** bracia Wieniawscy przestali występować na wspólnych koncertach. Jak stwierdzić miał wpływowy recenzent berlińskiej gazety, trudno im było dłużej walczyć między sobą o względy publiczności. Henryk udał się do Monachium i niemieckich uzdrowisk, gdzie koncertował już jako solista. Jesienią odwiedził Lipsk i inne niemieckie miasta, a z początkiem kolejnego roku odnowił kontakt z Brukselą i zrealizował wielki objazd holenderskich miast, gdzie osiąga wielki sukces komercyjny i otrzymuje decyzją króla Holandii wysokie odznaczenie państwowe – Krzyż Kawalerski Orderu Korony Dębowej. Z tego okresu pochodzi jeden z jego najpopularniejszych utworów – **I Polonez koncertowy D-dur**.

Przyjazd do Londynu

Kolejny etap międzynarodowej kariery artysty to przyjazd do Londynu. Koncertował tam, jak i w innych miastach brytyjskich z takim samym powodzeniem. Zaangażował się również w nowy, ważny dział pracy artystycznej – wykonawstwo muzyki kameralnej. Druga połowa lat pięćdziesiątych to nieustający ciąg koncertów w europejskich stolicach (Londyn, Paryż, Bruksela, Berlin) i mniejszych ośrodkach. Podczas pobytu w Londynie **w roku 1859** Henryk Wieniawski poznał swą przyszłą żonę - **Izabelę Hampton**. Dla niej napisał swój najślawniejszy utwór – **Legendę**.

Praca pedagogiczna

W sierpniu **1860 roku** odbył się w Paryżu ślub Henryka i Izabeli. We wrześniu tego roku małżonkowie udali się do Petersburga, gdzie Wieniawskiemu zaoferowano stanowisko muzyka dworu carskiego. W Petersburgu skrzypek przebywał do **1872 roku**. Działał tam jako muzyk dworski, jako pedagog cesarskiego konserwatorium (założonego w **1862 roku** przez Antona Rubinsteina), a także jako wolny artysta. Każdego roku realizował kilkutygodniowe tournée zarobkowe w krajach środkowej i północnej Europy oraz na rosyjskiej prowincji. Kilkakrotnie odwiedzał też Paryż i Londyn, gdzie zaprezentował w **1866 roku** swoje kolejne dzieła:

II Koncert skrzypcowy d-moll i Fantaisie brillante na tematy z „Fausta” Charles’a Gounoda.

Rodzina

Wieniawski był typem artysty-wędrowca: jego pasją były nieustanne podróże koncertowe, pozwalające mu nawiązywać – tak wysoko przezeń cenioną – więź ze słuchaczami. Żona artysty, Izabela, towarzyszyła mu w niektórych tylko podróżach, wtedy gdy dzieci mogła pozostawić pod opieką rodziców Henryka w Lublinie. Ciężar prowadzenia domu, wychowania potomstwa, spoczywał na jej barkach, a byli rodziną wielodzietną.

Muzyczną pasję po ojcu przejęła tylko najmłodsza córka **Irena Regina**, która urodziła się kilka miesięcy przed śmiercią ojca, w 1879 roku (zmarła w 1932r). Pod pseudonimem **Poldowski** komponowała utwory na fortepian, skrzypce i fortepian oraz pieśni.

Ostatnie lata życia

W **1872 r.** Wieniawski zrezygnował z posady muzyka carskiego i udał się z Antonem Rubinsteinem na wielkie tournée koncertowe po Stanach Zjednoczonych. W ciągu 8 miesięcy artyści dali 215 koncertów i odwiedzili 59 miast. Po powrocie A. Rubinsteina do Rosji, Wieniawski samodzielnie kontynuował koncerty w miastach amerykańskich, docierając także do Meksyku, Kanady oraz na Kubę. Do Europy powrócił na początku **1874r.** by podjąć pracę w Królewskim Konserwatorium w Brukseli. Przez trzy lata Wieniawski zastępował chorego Henri Vieuxtempsa i pracował jako pedagog klasy skrzypiec, a także utworzonej na jego prośbę klasy muzyki kameralnej. Uczył tam do września **1877 roku.**

W tym czasie jednocześnie zintensyfikował działalność koncertową (miał na utrzymaniu

dużą rodzinę), pomimo że zmagał się z coraz większymi problemami zdrowotnymi. Ataki reumatyzmu i duszności często uniemożliwiały mu granie. Z końcem **1878 roku** wyruszył na tournée po Rosji. W styczniu **1880 roku** stan zdrowia Wieniawskiego gwałtownie się pogorszył. Został przywieziony do szpitala w Moskwie, a następnie do domu mecenasi sztuki – Nadziejdy von Meck, gdzie zmarł **31 marca**. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Jego pogrzeb był wielką manifestacją, w której uczestniczyło 40 tysięcy osób.

Konkursy

Od 1935 odbywa się co 5 lat (z wyjątkiem okresu okupacji) Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego, przeznaczony dla skrzypków do 30 roku życia. Pierwszy konkurs odbył się z inicjatywy Adama Wieniawskiego, bratanka słynnego skrzypka, w Warszawie. Drugi konkurs miał miejsce dopiero w 1952 w Poznaniu, gdzie do dziś odbywają się kolejne jego edycje, organizowane od 1962 przez Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego w Poznaniu. Towarzystwo to organizuje również co pięć lat w Poznaniu Międzynarodowy Konkurs Lutniczy im. Henryka Wieniawskiego.